

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Theologiæ Mysticæ, Seu Facilem & practicum modum
Exercitia Spiritualia S.P. Ignatii Loyolæ per octiduum faciendi - item
triduanam recollectionem fructosè instituendi complectens, Et
Sacerdotibus Præcipuè, aut de Sacerdotali Statu suscipiendo
deliberantibus accomodata, Una cum ...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1680

Membrum II. De Meditatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48834)

MEMBRUM II.

De Meditatione.

Ut tam hæc, quam secuturæ actiones spirituales cum debito fructu & solatio obeantur, ante omnia bene notandum est, triplicem plerumque causam esse, ob quam ex eiusmodi actionibus optatus fructus non referatur, nempe vel quia Natura earum, & Scopus, ad quem tendere debent, sufficienter non cognoscitur; vel quia conveniens Modus ejusdem practicè & utiliter peragendi ignoratur; vel quia digna de illarum præstantia & utilitate æstimatio non habetur, unde fit, ut exigua in iisdem perficiendis diligentia adhibeatur, atque adeo DEVS etiam auxilium & gratiam ad eas ritè obtinendas necessariam parcius largiatur, cum, ut sapienter Cæsarius hom. 3. ad Monachos advertit; *Tantum DEVS addat ad Adjutorium, quantum nos addiderimus ad studium.* Quare ut hoc triplex impedimentum efficaciter removeatur, in singulis hisce actionibus hæc tria breviter ostendam, nempe quæ sit Natura & Scopus illius, quæ praxis, & quæ æstimatio de illa concipienda sit.

Natura & Scopus.

I. Meditationis nomine hoc loco non intelligitur quæcunque investigatio naturalis alicujus aut etiam supernaturalis veritatis (hæc enim solius luminis naturalis aut Theologiæ studio haberi potest) sed actio religiosa, per quam ex discussione alicujus historiæ vel veritatis supernaturalis voluntas ad pios affectus, vitæque reformandæ serium propositum excitatur, gratiaque ad illud exequendum à DEO postulatur. Quam proinde Meditationem S. Ignatius in libello Exercitiorum *Exercitium trium Potentiarum* vocat, eò quòd ordinariè per tres Potentias peragatur, scilicet per memoriam, intellectum, & voluntatem, ita tamen, ut, quemadmodum bene advertunt P. Zacharias Trinckelius c. 7. proleg. & alij, hæc potentia hoc loco non secundum rigorem & proprietatem Philosophicam sumantur, sed memoriæ nomine tam apprehensio, quam judicium de veritate supernaturali intelligatur, atque ut sic ad eam pertineat, non tantum repræ-

repræsentare intellectui mysterium aut veritatem, sed etiam Personas, Cogitationes, Verba, desideria, facta expendere. Per Intellectum verò sola ratiocinatio sive discursus, per quæ ex veritate aliqua proposita conclusiones practicæ ad morum & virtutis perfectionem accommodatæ deducantur, significatur; per voluntatem denique variæ voluntatis operationes atque affectus pij, qui primarius ferè Meditationis Scopus sunt, indicentur. Etsi verò S. Ignatius in libello Exercitiorum primam duntaxat primæ diei Meditationem Exercitium trium Potentiarum vocaverit, hoc tamen non ideo fecit, ut indicaret in alijs Meditationibus non opus fore triplicis hujus potentie concursu, sed ut in hoc quasi aditu & principio viam monstraret, quæ in reliquis deinceps Meditationibus tenenda foret, ut rectè Directorium advertit.

II. Ex quo toto discursu facilè nunc colligitur primò, Quadruplicem Meditationi Scopum præfigi debere, quorum primus est *Cultus DEI & Sanctorum*, ad quorum honorem ejusmodi Meditatio instituitur, ut per illam gloria & virtutes ac perfectiones eorundem clariùs cognoscantur, & ad perfectam imitationem animus incitetur. Secundus est ipsius *Intellectus illustratio*, ut, ubi ille solidam & genuinam cælestium rerum pariter, ac terrestrium cognitionem, æstimationemque hauserit, tantò faciliùs voluntatem ad cælestes quidem appetendas, & quærendas, terrestres verò vilipendendas, & fugiendas excitet. Tertius est *Excitatio & Motus voluntatis* ad ea, quæ Intellectus facienda proposuerit, executioni mandanda, in quo Scopu præcipuus Meditationis fructus consistit, cujus defectu frequenter locum habet nota illa lamentatio: *Video meliora, probòque, deteriora sequor.* Quartus est *Petitio gratiæ & auxiliij divini cum congruis affectibus*; cum enim DEVS ex una parte dixerit Jo. 15. *Sine me nihil potestis facere*; ex altera verò parte etiam Joan. 16. dixerit: *Petite, & accipietis*: meritò postquam is, qui meditatur, voluntatem suam ad vitium aliquod fugiendum, aut virtutem aliquam amplectendam, commotam senserit, ad auxilium à DEO petendum per orationem se accingit; ob quam causam præcipuè Meditatio, oratio mentalis vocari solet, ut indicaretur scilicet, utramque, id est, Meditationem & Orationem simul jungendam esse, eò quòd, ut S. Bernardus

du-

duſ ſer. 1. de S. Andrea loquitur, *Meditatio docet, quid deſit; Oratio, quod deſt, obtinet. Illa viam oſtendit, iſta deducit. Meditatione agnoſcimus imminentiā nobis pericula, Oratione evadimus.*

III. Colligitur ſecundò. Meditationem ratione ſecundi & tertij Scopj priori numero indicatorum rectè Exhortationem ſive concionem privatam hominis ad ſeipſum vocari; ut intelligatur, quemadmodum non illæ Conciones fruſtuofæ cenſentur, in quibus intellectus curioſis diſcurſibus, & ingenioſis conceptibus paſcitur & recreatur, ſed in quibus voluntas ad vitij fugam & virtutis amorem movetur, atque adeò Auditores, ut dici ſolet, demiſſis in terram oculis, capitibusque compuncti ex templo diſcedunt; ita id ipſum de fruſtu Meditationis ſentiendum eſſe, ut ſcilicet in hac quoque doctrina & Motus præcipuè intendatur; delectatio verò non alia, quàm ea, quæ doctrinam & motum ſequitur, quaratur.

Æſtimatio.

Hæc non difficulter concipietur, ſi firmiter ſibi Exercitans perſuadeat, Meditationem eſſe ſcholam, in qua cœleſtis Sapientia addiſcitur, docens omnia ſuis momenti æſtimare, & terrena quidem cum S. Paulo ut ſtercora arbitrari, & contemnere; DEVM verò & cœleſtia ſuper omnia æſtimare & amare; nam, ut Thomas Kemp. l. 1. c. 1. ait, iſta eſt ſumma ſapientia, per contemptum Mundi tendere ad regna cœleſtia. Unde noſter P. Franciſcus Suarez tanti æſtimabat hoc Exercitium, ut dicere auſus ſit, malle ſe omnem ſuam ſcientiam perdere, quàm unicam Meditationis horam negligere. Sanctus Pater Ignatius verò, quanti æſtimârit Meditationem, tunc maximè prodidit, quando P. Jacobo Layni ſuadenti, ut longius tempus in Societate pro Meditatione præſcriberet, reſpondit, nolle ſe id facere, eò quòd unicus etiam quadrans in Meditatione fruſtuofè obita conſumptus ſufficiens ſit ad vitam perfectè inſtituendam.

Praxis.

I. Hæc in eo præcipuè conſiſtit, ut materia & forma Meditationis ſint optima: Et materia quidem optima erit, ſi ſolida & practica doctrina, id eſt, ad vitiorum fugam, vel virtutis;

virtutis amorem & studium ordinata assumatur, & in sua puncta bene dividatur. Etsi autem aliqui hanc materiam ad duo capita revocari posse existiment, ad rem gestam scilicet, vel piam historiam, & ad veritatem aliquam à DEO revelatam, aut Sacræ Scripturæ Verbis comprehensam; rectius tamen & clarius alij ad septem capita reducunt, nempe 1. ad Historiam. 2. Parabolam. 3. Sententiam. 4. Regulam vel Præceptum. 5. Virtutem. 6. Vitium. 7. Actionem aliquam indifferentem, v. g. si quis meditari vellet, quomodo actiones suas ordinarias & quotidianas ritè & fructuosè obire vellet; aut de iisdem recollectionem aliquam & Examen per ipsam Meditationem institueret. Ex his quippe septem Fontibus omnis materia, quæ in Meditatione discutienda assumitur, oriri plerumque solet, ut consideranti patebit.

I I. Forma Meditationis in quatuor ferè capitibus consistit, nempe in Præparatione, Discussione, Colloquijs, Examine; ut enim, qui alteri concionari cupit, prius & se, & Auditores præparat; tum actu de proposita materia discurret, & concionatur; & tandem Concionem per ferventem Epilogum concludit; ac, ubi à Concione sua discesserit, super successu concionis se reflectit; ita id ipsum cum proportione in Meditatione velut privata suiipsum exhortatione observandum est.

I I I. Et Præparationem quidem quod attinet, quanto pere ea necessaria sit, jam olim Siracides c. 18. indicavit, dum dixit: *Ante Orationem prepara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat DEVM*, id est, exigens aut sperans ipsius auxilium, cum tamen te ad illud percipiendum per cooperationem disponere nolis. Certè quod de Concionatoribus dici plerumque solet: *Qui ascendit sine labore, descendit sine honore*: id de fructu orationis meliori jure usurpari potest, ut scilicet talis vel consolatio vel emendatio ex Meditatione percipiatur, qualis præparatio præcesserit. Porro triplex plerumque Præparatio ab Ascetis post S. Ignatium requiritur. 1. *Remota*, quæ in eo consistit, ut & materia sequenti die discutienda prælegatur, & disponatur, & tum vespere ante somnum, tum manè, ubi quis evigilaverit, menti per memoriam repræsentetur. 2. *Propinqua*, quæ requirit, ut à loco Meditationis uno, alteròve passu distans,

animo

animo breviter erecto ad DEVM, eundem quasi præsentem, & quid acturus sit is, qui meditabitur, spectantem imaginatur, humilémque illi reverentiam exhibeat. 3. *Proxima*, ad quam S. Ignatius tria præludia exigit (saltem si pro materia Meditationis historia habetur) quorum primum est præsentatio nuda historię seu Mysterij absque discussione facta, ut sciatur materia, de qua mox meditandum est, sicque animus paulatim ad illam considerandam exciteretur; sic cum quis oculos in tabulam aliquam pictam, in qua magnarum rerum varietas reperitur, conijcit, prius unico quasi intuitu omnia confusè cernit, discitque, quid in tabula tali continetur; postea verò figit oculos in singulis particularibus rebus quę ibi pictę sunt, easque accuratiùs perpendit.

Alterum præludium compositionem loci involvit, quod nihil aliud est, quàm fictio seu visio imaginaria loci illius, in quo res, de qua meditatur, gesta est; aut certè, si res incorporea est, alterius cujuscumque rei, quę præsentis materię convenit, imaginatio; hæc enim loci imaginatione valde juvatur animus ad attentionem retinendam, eò quòd Phantasia certę rei affixa contineatur, ne tam facilè evagetur; aut certè, si quando divertat, habeat ad manum, quo se facilè colligat, & in antiquum locum revocet. Rectè tamen hoc locum commendent Patres Spirituales, diligenter cavendum esse, ne in tali compositione fabricandã Exercitans immoretur, aut vitæ capiti faciat, cum neutrquam in ea fructus præcipuus Meditationis consistat, sed via duntaxat sit, & instrumentum ad fructum.

Tertium præludium est petitio gratiæ, quã fructus proprię Meditationis argumento correspondens obtineatur. Et hæc quidem ultima duo præludia in omni Meditatione usurpanda sunt; uti in progressu practico exemplis demonstrabitur.

IV. Discussio, quę nihil aliud est, quàm accurata propositę materię secundum suas circumstantias aut varios sensus ponderatio ad pium aliquem affectum excitandum ordinata, variè à varijs peragitur; nam aliqui quidem familiariter illum Versiculum: *Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cuiusmodi, quando*: adhibent, & secundum has circumstantias materiam propositam discutunt. Alij ex singulis partibus

ſtis ſingulas doctrinas eruunt, & ſibi applicant; alij unicâ
 duntaxat doctrinâ contenti, eam per totam Meditationem
 ruminant eo ferè modo, qui mox ſubiicietur. Et hic modus
 duplici ex capite reliquis præferendus videtur, quia ſcilicet
 & ipſe intellectus plûs temporis habet ad doctrinam accura-
 tiùs conſiderandam; & voluntas tantò vehementiùs impelli
 poteſt ad illam doctrinam amplectendam, quantò plura ab
 intellectu motiva, mediâque excogitantur, & repræſentan-
 tur ad illam perſuadendam accommodata. Quem in ſinem
 proderit obſervâſſe, quod ex primario quodam Concionato-
 re audiviſſe me memini, qui dicere ſolebat, ſe facilem mo-
 dum novis Concinatoribus oſtenſurum, quem ſi obſervent,
 certò ſibi polliceri queant, concionem ſuam Auditoribus
 non utilem duntaxat, ſed gratam etiam futuram. Rogatus
 ergo, ut modum hunc aperire dignaretur, reſpondit, eum in
 his quatuor aut quinque indiſtriis ſive præceptis conſiſtere.
 Et 1. quidem ante omnia laborandum, ut doctrina valde præ-
 ctica, & in quotidianum ferè uſum veniens pro Scopo & ma-
 teria Concionis eligatur. 2. Dandam eſſe operam, ut do-
 ctрина illa bene explicetur, ut intellectus Auditorum bene il-
 luſtretur, diſcâtque, quid ab illis per talem doctrinam exi-
 gat. 3. Unam vel alteram rationem afferendam eſſe, per
 quam voluntas excitetur ad talem doctrinam amplecten-
 dam, atque ut hæc excitatio faciliùs obtineatur, etiam pul-
 chro aliquo & authentico exemplo vel historia allatas ratio-
 nes confirmari poſſe. 4. Quia frequenter à tali doctrina
 practicanda Auditores vel per difficultatem Operis, vel certè
 per alias vanas perſuaſiones & excuſationes abſterri ſe ſi-
 nunt, ideo vanitatem harum perſuaſionum oſtendendam,
 mediùmque unum vel alterum ad facilirandam doctrinæ
 propoſitæ praxin eſſe ſuggerendum. 5. denique totam con-
 cionem ferventi & zeloſo Epilogo concludi debere, ut, ubi
 tam ſeriò rem agi à Concionatoſe advertit Auditor, ad aſſen-
 ſum faciliùs perſuaderi ſe permittat. Hæc, inquam, tota
 doctrina ſi in Meditatione (quam eſſe quaſi privatam con-
 cionem ſuprà dixi) quoque obſervaretur, & in primo quidem
 puncto doctrinæ propoſitæ qualitas & praxis ab intellectu
 bene indagaretur; in ſecundo motiva ad eam amplectendam
 impellentia proponerentur; & in tertio tandem media ad fa-
 ciliorem

ciliores ejusdem doctrinæ praxin conducentia inquirentur, dubitari sanè vix possent, quin magnus ex tali Meditatione fructus, nec minus solatiuin reportaretur. Alij denique modum per quatuor Quæstiones sese examinandi adhibent, ita ut post præmissa consueta Præludia 1. quærant ex se, quod est punctum Meditationis præsentis? & per exercitium memoriæ mox vel historiam, vel sententiam, aut aliam materiam, quam pro Meditatione elegerunt, recolant, & tum actum Fidei cum actu reverentiæ & humilitatis subjungant. 2. quærant, quid de hoc puncto considerandum? & mox per Exercitium Intellectûs, Personas, Verba, Actiones, Circumstantias loci, temporis, modi, causas, effectus &c. considerent. 3. quærant, quid mihi utilitatis spiritualis ex præcedentibus capiendum? & mox respondeant, in primis varios affectus esse concitandos, puta Reverentiæ erga talem Personam, Adorationis, Fiduciæ, Amoris, Timoris, Admiratiõnis, Laudis, Pudoris, Compassionis, Congaudiij & Congratulationis &c. qui propterea statim reipsa elici possunt. Deinde etiam doctrina aliqua practica, v. g. virtutem aut vitij fugam, quam imiretur, eruendam, ejusque vel necessitatem, vel utilitatem, dignitatẽque considerandam, sibi que applicandam. Quod ut efficacius fiat, poterit doctrina talis ad alios primùm applicari, dici que v. g. quid si alius hoc vel illud faceret, an non insigni laude, merito, præmio, aut è contrario reprehensione, pœnãve dignum existimares? postea ad se fiat conversio, perpendaturque, quantò magis sibi ejusmodi doctrina conveniat, sive ex vi Statûs, sive ob propriam infirmitatem, sive ob peculiaria dona ac talenta, ac beneficia, favorẽsque acceptos. Denique media & occasiones inquirendas, firmumque propositum executionis in casu particulari utincipiendum. 4. quærant, quid super his cum DEO & Sanctis colloquendum? & respondeant, esse agendas DEO gratias, aliãque præstanda, quæ in sequenti numero de colloquijs dicentur. Et hunc modum velut simplicissimum ijs plerumque suadent Patres Spirituales, qui rudioris sunt ingenij & intellectûs, atque in Meditationis Exercitio parùm adhuc exercitati; per illum quippe obtinebunt, ut aliquem saltem fructum ex singulis quæstionibus obtineant, sicque non facillè inutilem Meditationem faciant; qui tamen ipse
modus

mōdus, ut aliis etiā servire possit, infra cap. 3. paulō fū-
sius proponetur.

V. Colloquia vel singula singulis punctis submitti, vel
in fine ultimi puncti unum aut plura formari possunt; atque
vel ad Sanctos, vel ad B. Virginem, vel ad Christum, vel ad
æternum Patrem, aut Spiritum Sanctum institui, tantōque
meliora erunt, quantō pluribus, & ad materiam propositam
accommodatis affectibus abundarint. Potissimi autem affe-
ctus, qui plerumque elici possunt, & solent in ejusmodi col-
loquiis, sunt Admiratio, Gratulatio, Gaudium, Gratiarum
actio, Dolor, Erubescencia, Humilitas, Oblatio, Desideri-
um, Propositum, Fiducia, Amor, Invocatio, Obsecratio,
Laus, quorum eliciendorum practicum exemplum in secun-
da parte asseretur.

VI. Examen denique requirit, ut reflexio super ingres-
su & progressu, & successu Meditationis instituat, & si qui-
dem bene successisse comperiat, debitæ gratiæ agantur,
sin minus prosper successus obvenerit, dolor concipiatur, ve-
nia petatur, causa mali successus inquiratur, & emendatio
proponatur. Præterea verò alia quoque duo documenta
circa hoc Examen communiter suggerunt Asectæ, nempe ut
& per diem idem proposita in Meditatione concepta
recolantur, & ubi peculiaris à DEO illustratio obtigerit, ea
breviter, ne memoriam subrefugiat, in libello ad hoc de-
putato annotetur.

M E M B R U M III.

De Consideratione.

Natura & Scopus.

I. Per hanc nihil aliud intelligitur, quàm ponderatio
cujusdam objecti, minori cum apparatu, quàm Meditatio
fieri consuevit, facta. Unde differt à Meditatione triplici
ex capite.

II. Primò ratione *Objecti*: nam in Meditatione ple-
rumque aut Mysterium aliquod, aut veritas supernaturalis
discutienda assumitur; in Consideratione autem plerumque
actiones particulares, quarum reformatio intenditur: aut
Regulæ, quarum observatio quaeritur: aut, ut P. Paulus

Instruct. VIII.

B

Barry